

WIE WAS WEIJNTJE? II

door

J. de Jager en H.M. Kuypers

Eerder gepubliceerd in Ons Voorgeslacht, jrg. 53 (1998) een uitgave van de Zuidhollandse Vereniging voor Genealogie

In het jubileumnummer van dit maandblad¹ publiceerde de tweede auteur het artikel 'Wie was Weijntje', waarin hij het genealogisch belang van een grafboek onder de aandacht bracht.

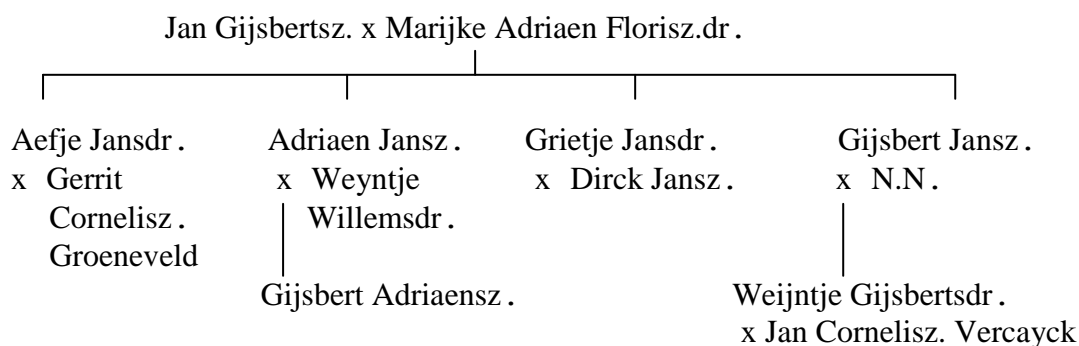
In het grafboek van Bergambacht, aangelegd in 1730, komt het graf van Weijntje Gijsbertsdr. voor, waarin op 17-9-1746 Jacob Claesz. de Jongh werd begraven.

In bovengenoemde publicatie wordt op basis van vernoemingen aannemelijk gemaakt, dat Weijntje Gijsbertsdr., de vrouw is van Jan Cornelisz. Verkayck en daarmee de betovergrootmoeder in de rechte vrouwelijke lijn van Jacob Claesz. de Jongh.

De eerste auteur heeft nu het bewijs van deze hypothese gevonden, zonder dat Weijntje Gijsbertsdr. overigens zelf vermeld wordt.

In 1593² koopt Pieter Damasch. een hofstede in Haastrecht, die leengoed is van de Graaflijkheid van Holland, van Gerrit Cornelisz. Groeneveld en Jan Cornelisz. Vercayck als voogden van Margriete Jan Gijssendr., wede van Dirck Jansz.

Enige nadere uitleg is noodzakelijk om duidelijk te maken hoe in deze akte van nakoop (een heffing op iedere overdracht door de heer van de betreffende heerlijkheid) het bewijs van eerder genoemde hypothese ligt opgesloten, waarbij onderstaand schema kan helpen.



Op 16-9-1604³ verdelen Jan Gerritsz. Groeneveld, wedr van Reymtgen Gerritsdr., ter eenre en de erfgenamen van moederszijde van zijn overleden dochtertje, Marritgen Jansdr., haar nagelaten goederen. Jan Gerritsz. Groeneveld was een zoon van Gerrit Cornelisz. Groeneveld en Aefgen Jansdr., echtelieden te Bergambacht, beiden nu overleden. Gerrit was de langstlevende.

Op 28-5-1579⁴ compareert Gerrit Cornelisz. Groeneveld, won. in Bergambacht, als procuratie hebbende van Grietgen, weduwe van Dirck Jansz., "sijne huysvrouwen suster", voor het Hof van Holland.

Op 8-7-1583⁵ compareert Gerrit Cornelisz. van Groeneveld, won. in Bergambacht, als voogd van de kinderen van Adriaen Jansz. en diens weduwe Weyntgen Willemsdr.

Op 15-11-1509⁶ doet Jan Gijsen hulde voor Marijke Adriaen Florisz.dr., zijn huysvrouw, van een leen van het huis 's Heeraertsberg. In 1569 wordt Adriaen Jansz. te 's Heeraertsberg vermeld met dit leen, hem aangekomen bij dode van zijn vader Jan Gijsen. Op 8-3-1578 doet Gerrit Cornelisz. Groeneveld hulde van dit leen voor Gijsbert Adriaensz., bij dode van Adriaen Jansz., diens vader.

In het 10^e penningcohier van Bergambacht onder Blois van 1553⁷ gebruikt Jan Ghijsz. 5 morgen 1 hond land in het Neernieuwoud, waarvan de helft in eigendom, welk perceel in 1557⁸ voor de helft op naam staat van Gerrit Cornelisz. en voor de wederhelft op naam van Dirck Jansz. en Ghijs Jansz.

Op 26-2-1554⁹ is Dirck Jansz. bij overdracht leenman van de hofstede Arkel en Haastrecht van een werfje in Haastrecht.

Op 9-6-1574 doet Adriaen Jan Gijsbertsz.z. hulde van dit leen voor Grietgen Jansdr., bij dode van Dirck Jansz., haar man, bevestigd door Pieter Jansz., diens broer.

Op 6-10-1593 draagt Gerrit Cornelisz. Groeneveld voor Grietgen Jansdr. dit leen over aan Pieter Dammasz., schout van Haastrecht.

Deze laatste overdracht correleert met de boven beschreven nakoopakte, alleen ontbreekt hier de naam van Jan Cornelisz. Vercayck.

In het begin van de vijftiende eeuw verbeurden de heren van Arkel hun goederen aan de graaf van Holland, die het recht van nakoop had, reden waarom dit transport ook geregistreerd werd in de rekenkamer van de graaf van Holland.

Uit de leenopvolging van een ander leen van de hofstede Arkel en Haastrecht¹⁰ blijkt, dat Dirck Jansz. kinderloos gestorven is en een zoon is van Jan Pietersz.

In 1593 was blijkbaar Jan Cornelisz. Vercayck, als aangetrouwde neef, want getrouwd met Weijntje Gijsbertsdr., de dochter van Gijsbert Jansz., de eerst in aanmerking komende, volwassen, mannelijke verwant van Grietje Jansdr. na haar zwager Gerrit Cornelisz. Groeneveld. Grietjes neef, Gijsbert Adriaensz., zal nog minderjarig of niet beschikbaar geweest zijn.

De registratie van een leen, gelegen in Bergambacht, van het huis Montfoort¹¹ bevestigt niet alleen de conclusie met betrekking tot Weijntje Gijsbertsdr., maar leert ons ook, dat zij een broer Floris Gijsbertsz. had.

Deze had dit leen geërfd van zijn vader Gijsbert Jansz., die op zijn beurt, na overdracht door zijn broer Jan Jansz., zijn moeder Marijke Adriaen Florisz.dr. als leenman was opgevolgd. Floris Gijsbertsz. is voor 13-9-1587 overleden, wanneer zijn zoon Gijsbert Florisz. leenvolger wordt. Had Floris in 1593 nog geleefd, dan was hij uiteraard in die feodale tijd als voogd van zijn tante opgetreden in plaats van zijn zwager Jan Cornelisz. Vercayck.

Gijsbert Florisz. draagt dit leen op 29-12-1607 over aan Claes Cornelisz. [de Boer]. Deze was getrouwd met Marringje Jansdr. Vercayck, dochter van Jan Cornelisz. Vercayck en Weijntje Gijsbertsdr. en daarmee een (aangehuwde) neef van Gijsbert Florisz. Deze overdracht bevestigt het bekende gegeven, dat lenen bij voorkeur binnen één familie overgedragen werden.

Op 11-10-1645 draagt Cornelis Claesz. Boer (en niet Bolt, zoals in *Ons Voorgeslacht* vermeld wordt) dit leen over aan Willem Adriaen Dircxz.z.

Deze overdracht wordt ook gepasseerd voor het gerecht van Bergambacht op 27-4-1647:¹² Cornelis Claesz de Boer, burger der stede Schoonhoven, transp. aan Willem Ariensz, won. in Bovenberg, 3 m. land in het Oppernieuwoud, waarin gelegen één morgen leenland.

Diens kleinzoon, Willem Jacobsz. Bovenberg, gaf zijn naam aan het weer, groot 3 morgen, gelegen in het Oppernieuwoud onder 's Heeraartsberg, waarin dit leen van het huis Montfoort lag. In het weerboek van 's Heeraartsberg van 1742¹³ komt dit weer voor onder nr. 141 'Willem Jacobs Bovenberg viertel'.

In de 10^e penningcohierien van 's Heeraartsberg van 1553¹⁴ en 1557¹⁵ staat dit weer op naam van Jan Gijsbertsz., de grootvader van Floris Gijsbertsz.

In het 200^e penningcohier van Bergambacht van 1602-1603¹⁶ komen op elkaar volgend voor (in het dorp) Jan Florisz. en Gijsbert Florisz., beide aangeslagen voor 10 gld.

Er komt in Bergambacht rond 1600 maar één Gijsbert Florisz. voor en gezien zijn voor die tijd en plaats redelijke welstand mag men aannemen, dat hij de leenman van het huis Montfoort is, temeer omdat de naamscombinatie Gijsbert Florisz. in Bergambacht uniek is. Van hem is één zoon bekend, Floris Gijsbertsz., die naar Schoonhoven verhuist en daar, begrijpelijk, de achternaam 'Van den Berg' aanneemt. Van hem en zijn Bergambachtse vrouw Pietertje Reijersdr. zijn zeven kinderen bekend, waaronder een Jan, Gijsbert, Weijntje en Grietje.

Het is verleidelijk te overwegen, dat de in 1602-1603 achter elkaar genoemde Jan Florisz. en Gijsbert Florisz. broers zijn. Jan Florisz. komt men tegen in verschillende bronnen tussen 1601 en 1615, wonende in het neereijnde van het dorp en is voor 3-5-1628¹⁷ overleden. Hij was tweemaal getrouwd, eerst ca 1600 met Maritgen Aertsdr., bij wie drie kinderen, Floris, Aert (uit wie langs vrouwelijke lijn een groot deel van de Bergambachtse familie Blanken) en Grietje (uit wie langs vrouwelijke lijn o.a. de familie Jongerheld). Uit het tweede huwelijk van Jan Florisz. met Niesgen Maertensdr. werden eveneens drie kinderen geboren, Weijntje, Jacob en Pauwel. Pauwel Jansz. komt door zijn huwelijk met Teuntje Ariensdr., dochter van Arie Leendertsz. Cleynensorch, op de boerderij van het slot te 's Heeraartsberg en wordt ook slotbeheerder, wat stellig de reden is, dat hij en zijn nageslacht, ook via één van zijn dochters, Casteleijn gaat heten. Hij noemt één van zijn zoons Alexander naar de toenmalige ambachtsheer van Bergambacht, Alexander van der Capellen.

Hoewel niet onomstotelijk vaststaat, dat Jan Florisz., de tot nu toe oudst bekende voorvader in de rechte lijn van de familie Casteleijn uit Bergambacht, een broer is van Gijsbert Florisz., wijzen de namen van zijn beide dochters Weijntje en Grietje wel in die richting. Dan kan de stamreeks van deze familie Casteleijn drie generaties opgevoerd worden en reikt daarmee tot in de Middeleeuwen.

Van belang is nog dat op 15-9-1556¹⁸ Gijsbrecht Janssoen van Arkell, als gezworene van Bergambacht, een erfpachtbrief van de Duitse Orde te Utrecht bezegelt met het wapen van de heren van Arkel, twee beurtelings gekanteelde dwarsbalken, en dat zonder bastaardbalk.

In de 10^e penningcohierien van Bergambacht komt maar één Gijsbert Jansz voor. Het is mede daarom vrijwel zeker, dat Gijsbert Jansz van Arkel identiek is met de vader van Weijntje Gijsbertsdr. en Floris Gijsbertsz., welke laatste zijn vader, na diens dood, op 20-9-1562 opvolgt als leenman van het huis Montfoort.

Het blijft voornamelijk de vraag, waarom Gijsbert Jansz de naam én het wapen van de heren van Arkel kon gebruiken en waarom zijn directe nazaten in de rechte lijn van vader op zoon die naam hebben laten vallen voor o.a. de naam Casteleijn.

De heer F.H.J. van Aesch zeggen wij dank voor het onder onze aandacht brengen van het zegel van Gijsbert Jansz van Arkel.

NOTEN

1. *Ons Voorgeslacht* jrg. 1996, blz. 368-376.
2. NA, Grafel. Rekenkamer Rekeningen inv. nr. 2440.

3. Streekarch. Hollands Midden, ora Gouda inv. nr. 24, fol. 378.
4. ARA, Hof van Holland inv. nr. 1687.
5. ARA, Hof van Holland inv. nr. 1690.
6. ARA, Heerl. Arch. 's Heeraertsberg inv. nr.70, fol. 25v. en *Ons Voorgeslacht* jrg. 1976, blz. 247.
7. ARA, Staten van Holland voor 1572 inv. nr. 569, fol. 15.
8. ARA, Staten van Holland voor 1572 inv. nr. 904, fol. 15v.
9. *Ons Voorgeslacht* jrg. 1983, blz. 174.
10. *Ons Voorgeslacht* jrg. 1983, blz. 183.
11. RA Utrecht, Arch. Huis Montfoort inv. nr. 288, fol. 194, nr. 290, fol. 355 en nr. 291, fol. 75 en *Ons Voorgeslacht* jrg. 1982, blz. 334-335.
12. Streekarch. Krimpenerwaard, ora Bergambacht Lage Vierschaar inv. nr. 15.
13. Streekarch. Krimpenerwaard, OA Bergambacht inv. nr. 81.
14. ARA, Staten van Holland voor 1572 inv. nr. 632, 2e katern fol. 3.
15. ARA, Staten van Holland inv. nr. 961. 10.
16. Streekarch. Hollands Midden, OA Gouda inv. nr. 1949.
17. Streekarch. Krimpenerwaard, ora Bergambacht Lage Vierschaar inv.nr. 1.
18. Arch. van de Ridderlijke Duitse Orde, Balijs van Utrecht inv.nr. 807.